

Objektívⁿ

Juhász R. József, H. Nagy Péter szerk.: A Kassák-kód.
Szlovákiai Magyar Írók Társasága, Pozsony, 2008. 206 old.

Egyes szerzők a kánon piramisának legtetején pihennek, de nem szól hozzájuk senki. Akadnak aztán kirekesztettek, akiket fokozatosan (újra) felfedeznek. És vannak olyanok, akik koruk nagy nézetkülönbségeit hátrahagyva egyre nagyobb elismertséget kapnak. Ide tartozik Kassák is. Míg a húszas években sokan kétkedve tekintettek alkotásaira, sok művész számára mára már ezek az ellentétes érzelmeket kiváltó művek jelentik az alapot. Már nem az a kérdés, elfogadjuk-e Kassák művészetét, sokkal inkább az, hogyan tudjuk megközelíteni azt. Mindeközben pedig érdemes azt is észrevenni, hogy nem elég a síkban keresgelnünk, a mélység is fontos. Kassák mindehhez egy jó nagy adag, különböző színű és formájú gyurmát hagyott az utókorra (hogy azt a posztmodern kor lehetőségeivel élve mindenki úgy formálja tovább, ahogy akarja, de ugyanakkor valahol mélyen tudatában legyen, kitől kapta az örökséget), valamint a vándorút jó nagy részét, melyet a követők saját belátásuk szerint járhatnak be.

A *Kassák-kód* is valahogy így épül fel: mindenki a neki megfelelő színekkel és formákkal dolgozva alkotta meg a maga részét, mindenki saját tempójában, irányát követve halad(t), és ami nagyszerű, az az, hogy a legtöbbben találkoztak is.

Már első pillantásra látható, hogy színvonalas kiadványról van szó, a közelítés során pedig szerencsére nem akadunk belső szépséghibákra. A kötet négy részre tagolódva követi a 2007. március 22–24-e közt Érsekújvárott megrendezésre került, azonos című szimpózium menetét. Az Első közelítést, azaz a kötet első részét (kószorozás, Tisztelet Kassáknak című kiállítás megnyitója) képanyag örökíti, a Második közelítés a szimpózium előadásainak írott anyagát tartalmazza, a harmadik részt a Kassák Hommage multimédia-est pillanatképei alkotják (sajnos hanganyag-melléklet nélkül, ami jelentősen növelte volna a szekció multimediális voltának érzékeltetését¹), a Negyedik közelítés pedig a rendezvény harmadik napján elhangzott szövegeket tartalmazza. Így áll össze az a nagyon sokszínű anyag, melyet az érdeklődő olvasó kézbe vehet. Persze nem csupán az egyes blokkok közti színeltérésekről van szó, a változatosság minden közelítésben jelen van.

Kassák nem középpontja, sokkal inkább súlypontja az előadásoknak, személye és alkotása más-más térbe és időbe, különböző kon-

1 A könyvből 450 példány mellett azonban megjelent még 50 számozott példány is, mely színtanyomatokkal és DVD-melléklettel készült, és amely feloldja a multimedialitás érzékeltetésének problémáját.

textusba helyezhető, az így kapott formától függően pedig – ahogy a súlypont általában – mindig máshova tehető, nélküle viszont a koncepció kibillenne az egyensúlyából. Ezen szempontok köré csoportosíthatók tehát a kötet szövegei is.

L. Simon László (*A Magyar Műhely és Kassák*) és Papp Tibor (*Kassák párizsi szemmel*) előadása nagyon szépen párhuzamba állítható egymással, mindkettő élvezetes módon szól Kassák párizsi jelenlétéről, a francia és a magyar főváros művészetfelfogása közti különbségekről. Majd – Helena Markusová összefoglalásának köszönhetően – térben közelebb kerülve betekintést kapunk az Érsekújvári Művészeti Galéria Kassák-anyagának tartalmába, hogy aztán egészen Indonéziáig repülve eljussunk Jozef Cseres *kassak intermedium* című „ötlet-rohamához”.

Deréky Pál *Kassák ünnepei* című szövegében a művész fogadtatását boncolgatja az időben oda-vissza haladva, Peter Weibel *Az idő vasfüggőnye?* c. írása szintén az időt véve alapul alakítja szövegét, témája azonban kitágul: a magyar konstruktivizmus bécsi korszakát (1920-1925) tárja fel. Egy konkrét dátum és esemény – a Kassák-centenárium tiszteletére szervezett mail-art kiállítás kalandos szervezése – köré csoportosul Juhász R. József *Amikor Kassák valaki más* című roppant élvezetes, frappáns története, melynek ellentétéként (még mindig az időt véve alapul) említhető Czeizel Endre kevés tény és sok találgatást felvonultató írása, a *Kassák Lajos családfájának és betegségeinek értékelése*.

Csehy Zoltán előadása („*Mint ezer wagneri orchester*”) leleményesen zenei kontextusba helyezi Kassák első kötetét, Suhajda Péter (*Kassák tényleges és szimbolikus szabadkőművessége*) pedig a Kassák-művek és a szabadkőművesség közti kapcsolatot elemzi, erőltetett következtetések nélkül.

A lista persze nem teljes, hiszen a kötetben található még írás Kassák önéletírásáról (Mekis D. János), a MADI és Kassák közti kapcsolatról (Szaxon Szász János és Dárdai Zsuzsa), valamint a Kassák-művek intermedialitásáról (L. Varga Péter).

A sokszínűség gyakran vezet diszharmoniókhoz, ami viszont cseppet sem mondható értéknövelőnek. A *Kassák-kód* esetében erről szó sincs, épp ellenkezőleg. Persze, előfordul, hogy egy „szín” elnyomja a másikat, hogy nem állhat mindenki ugyanazon a lépcsőfokon. Elvégre más-más irányokból érkeznek a résztvevők és a gyurmák is különbözőek.

